

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 2021/55479 **Vår ref:** 2021/55479-3 **Arkivkode:** 008 **Dato:** 30.09.2021

Bufdirs høringsvar -gjennomføring av Tilgjengelighetsdirektivet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til høringsbrev fra Kulturdepartementet av 7. juni om forslag til å gjennomføre Europaparlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/882 (European Accessibility Act).

Bufdir ønsker «Tilgjengelighetsdirektivet» (EAA) velkommen. Personer med varige funksjonsnedsettelse vil få lettere tilgang til varer og tjenester nå som direktivet er vedtatt i EU og blir innlemmet i EØS-avtalen. Eldre og personer med midlertidige funksjonsnedsettelse vil også dra nytte av de samme rettighetene. Direktivet vil derfor få stor betydning for alle i samfunnet, og bidra til inkludering på en likeverdig måte.

Direktivet vil hjelpe Norge med å oppfylle sine forpliktelser etter FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), da mange av artiklene i konvensjonen berøres av direktivforslaget. Universell utforming av teknisk utstyr og tjenester er et viktig bidrag til likeverd og livskvalitet for den enkelte, og deltakelse i samfunnet er sentralt for et fungerende demokrati. Det er derfor viktig at forslaget nå blir innlemmet i EØS-avtalen.

Noen kommentarer til forslaget til lovtekst

§ 18 a annet ledd definerer universell utforming som «utforming eller tilrettelegging, slik at produktet og tjenesten kan benyttes av flest mulig». Definisjonen skiller seg noe fra definisjonen i likestillings- og diskrimineringsloven § 17, ved at det ikke stilles krav til tilrettelegging av «hovedløsningen». Direktoratet kan ikke se at høringsnotatet forklarer hvorfor man ikke i § 18 a bruker samme definisjon som i § 17, men det antas at departementet forsøker å forene lovens terminologi med direktivets krav. Bufdir vil påpeke at den foreslåtte definisjonen kan åpne for at pliktsubjektene etablerer særløsninger eller tilpasninger for forbrukere med funksjonsnedsettelse. Dette er ikke i tråd med intensjonene bak «universell utforming», og Bufdir mener her at departementet bør vurdere å bruke begrepet tilgjengelighet.

§ 18 a tredje ledd sier at «markedsdeltakere skal bare bringe i omsetning produkter og levere tjenester som oppfyller tilgjengelighetskravene fastsatt i forskrift». Det fremstår som uklart om dette er en presisering av kravet i første ledd, eller om tilgjengelighetskravene kommer i tillegg til eller erstatter det generelle kravet om universell utforming i første ledd.

§ 18 a ledd fire punkt 1. er vanskelig å forstå. Direktoratet foreslår at departementet vurderer andre formuleringer.

§ 18 a femte ledd er tilsvarende vanskelig å forstå. Direktoratet foreslår at leddet formuleres slik: «Plikten til universell utforming, og alle forpliktelser knyttet til kravene om tilgjengelighet i ledd 1-4, gjelder ikke for svært små bedrifter som leverer tjenester»

§ 18 a sjette ledd bør formuleres som § 17 fjerde ledd. Slik bestemmelsen er formulert i høringsnotatet mister enkeltpersoner og forbrukere individklageretten for forhold som reguleres i annet regelverk. Dette er en uheldig innskrenkning av forbrukerklageretten.

En eller to forskrifter

Kulturdepartementet foreslår å legge deler av de nye kravene inn i den eksisterende IKT-forskriften og i tillegg opprette en ny forskrift for universell utforming av produkter og tjenester med hjemmel i likestillings- og diskrimineringsloven §18 a. Bufdir mener det er hensiktsmessig å gjennomføre direktivet i likestillings- og diskrimineringsloven. En slik harmonisering vil skape oversiktlig og ivareta forutsigbarhet og rettssikkerhet både for forbrukere, produsenter og leverandører.

Likestillings- og diskrimineringsloven skal gi enkeltpersoner en effektiv beskyttelse mot diskriminering. Det er viktig at regelverket er tilgjengelig og forståelig for alle plikts- og rettighetssubjekter slik at den enkelte skal kunne forutberegne sin rettsituasjon. I tillegg er det et forvaltningspolitisk mål at regelverk skal være enkle. Forslaget legger opp til at én og samme vare kan reguleres av to ulike paragrafer og forskrifter. Overlappende lovtekst og forskrifter kan være vanskelige å forstå for de som har rettigheter og plikter etter loven.

Bufdir mener det er mer hensiktsmessig å utvide dagens IKT-forskrift slik at det videreføres en løsning med kun én sektorovergripende forskrift hjemlet i likestillings- og diskrimineringsloven.

Tilsyn og klageinstans

Med bakgrunn i en samfunnsøkonomisk analyse fra Oslo Economics foreslår Kulturdepartementet å utvide ansvaret hos eksisterende myndigheter fremfor å opprette en ny tilsynsmyndighet og klageinstans.

Kulturdepartementet foreslår at Digitaliseringsdirektoratets myndighet utvides, slik at de kan føre tilsyn med at kravene i direktivet overholdes.

Kulturdepartementet anbefaler videre at Diskrimineringsnemnda, som i dag håndhever saker etter likestillings- og diskrimineringsloven, oppnevnes som håndhevingsorgan.

Bufdir støtter departementets vurdering om at det er hensiktsmessig å bygge videre på eksisterende fagmiljø. En spredning av tilsyn- og klageansvar kan lett føre til manglende kompetanse og en dårligere håndheving av regelverket. Ved å utvide eksisterende fagmiljø vil det være enklere for enkeltpersoner og virksomheter å forholde seg til hvem som er myndighetsorgan. Det foreslås videre at Diskrimineringsnemnda skal behandle enkeltklager over brudd på de nye bestemmelsene om universell utforming av produkter og tjenester. Det er avgjørende at nemnda tilføres den kompetansen og de ressursene som skal til for å kunne behandle disse klagen. I CRPD-komiteens avsluttende merknader til Norges første rapport om gjennomføringen av konvensjonens forpliktelser i Norge var komiteen positive til det norske regelverket, men etterlyser mer effektiv håndheving.¹

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/26633b70910a44049dc065af217cb201/crpd-2019-avsluttende-bemerkninger-til-norges-forste-rapport-nor-09092019-finale.pdf>

Nettsidene til Nemnda viser at av 271 saker er 112 henlagt (77) eller avvist (34) i 2021 så langt. Behandlingstid er på gjennomsnittlig 252 dager². Bufdir mener at Digitaliseringsdirektoratet og Diskrimineringsnemnda må tilføres ressurser slik at regelverket kan håndheves i tråd med føringene i Tilgjengelighetsdirektivet, og gir god rettssikkerhet for personer som utsettes for diskriminering.

Veien videre

Bufdir ser fram til de kommende utredningene høringsnotatet viser til, eksempelvis:

- Åndsverksloven sett opp mot universell utforming
- Ytterligere forpliktelser til universell utforming i arbeidslivet
- Hvordan forholdet til kringkastingsloven og mediebedriftene skal forstås,
- Om vi har nasjonalt handlingsrom til å opprettholde gjeldende nasjonal rett knyttet til nettløsninger og automater, inkludert å utvide webdirektivet (WAD) til å gjelde privat sektor
- Hvorvidt det kan videreføres strengere nasjonale krav som avviker fra tilgjengelighetsdirektivet

Med hilsen

Anna Bjørshol
avdelingsdirektør

Tone Alexandra Larsen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Tenk miljø – velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no

² <https://www.diskrimineringsnemnda.no/klagesaker-og-statistikk/s%C3%B8kstatistikk>